

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

7 март 2013 година *

„Данъчни въпроси — Данък върху добавената стойност — Директива 77/388/ЕИО — Освобождаване на управлението на специални инвестиционни фондове — Обхват“

По дело C-275/11

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Bundesfinanzhof (Германия) с акт от 5 май 2011 г., постъпил в Съда на 3 юни 2011 г., в рамките на производство по дело

GfBk Gesellschaft für Börsenkommunikation mbH

срещу

Finanzamt Bayreuth,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: г-н А. Tizzano, председател на състав, г-н А. Borg Barthet, г-н J.-J. Kasel, г-н М. Safjan (докладчик) и г-жа М. Berger, съдии,

генерален адвокат: г-н Р. Cruz Villalón,

секретар: г-н V. Tourrès, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 28 юни 2012 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за GfBk Gesellschaft für Börsenkommunikation mbH, от г-н Е. Schulz,
- за германското правителство, от г-н Т. Henze, в качеството на представител,
- за гръцкото правителство, от г-жа I. Pouli и г-н К. Boskovits, в качеството на представители,
- за люксембургското правителство, от г-н С. Schiltz, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от г-жа С. Soulay и г-н В.-Р. Killmann, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 8 ноември 2012 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива 77/388/ЕИО на Съвета от 17 май 1977 година относно хармонизиране на законодателствата на държавите членки във връзка с данъците върху оборота — обща система на данъка върху добавената стойност: единна данъчна основа (ОВ L 145, стр. 1, наричана по-нататък „Шеста директива“).
- 2 Това запитване е отправено във връзка със спор между GfBk Gesellschaft für Börsenkommunikation mbH (наричано по-нататък „GfBk“) и Finanzamt Bayreuth по повод на отказа на Finanzamt Bayreuth да освободи от данък върху добавената стойност (наричан по-нататък „ДДС“) предоставянето на услуги от GfBk на инвестиционно дружество (наричано по-нататък „ИД“).

Правна уредба

Право на Съюза

- 3 Член 13, част Б, буква г) от Шеста директива гласи следното:

„Без да се засягат други общностни разпоредби, държавите членки при условия, които те определят, за да осигурят правилно и ясно прилагане на правилата за освободени доставки и да предотвратят възможните данъчни измами, избягването на данъци или злоупотреби, освобождават от данък върху добавената стойност:

[...]

- г) следните сделки:

[...]

3. сделките, включително договаряне, засягащи депозитни и текущи сметки, плащания, преводи, вземания, чекове и други търговски ефекти, с изключение на събирането на вземания и факторинг;

[...]

5. сделките, включително договаряне, с изключение на управление и отговорно пазене, с акции и дялове на дружества или сдружения, необезпечени облигации и други ценни книжа [...];
6. управлението на специални инвестиционни фондове съгласно определенията, дадени от държавите членки“ [неофициален превод].

4 Член 1, параграфи 2 и 3 от Директива 85/611/ЕИО на Съвета от 20 декември 1985 година относно координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби относно предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа (ПКИПЦК) (ОВ L 375, стр. 3; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 1, стр. 138) определя тези предприятия по следния начин:

„2. По смисъла на настоящата директива и при условията на член 2 ПКИПЦК са предприятия:

— чийто единствен предмет на дейност е колективното инвестиране в прехвърлими ценни книжа от капитал, привлечен чрез публично предлагане, и които извършват своята дейност съгласно принципа за разпределянето на риска,

и

— чиито дялови единици подлежат по искане на техните притежатели на обратно изкупуване или откупуване, пряко или косвено, от активите на тези предприятия. Действията, предприети от ПКИПЦК с цел борсовата стойност на неговите дялови единици да не се различава значително от стойността на неговите нетни активи, се приравняват към такова изкупуване или откупуване.

3. Тези предприятия могат да бъдат учредени по силата на закона или по силата на договорното право (като взаимни фондове под управлението на дружества за управление) или по силата на тръстовото право (като дялови тръстове) или по устав (като инвестиционни дружества).

[...]“.

5 Съгласно член 4, параграф 1 от тази директива ПКИПЦК „не могат да извършват дейност като такива, ако нямат разрешение от компетентните органи на държавата членка, в която се намират“.

6 Съгласно член 6 от тази директива „[у]правляващото дружество не може да извършва каквато и да било друга дейност, освен управление на дялови тръстове и инвестиционни дружества“.

7 Директива 85/611 е изменена с Директива 2001/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 януари 2002 г. (ОВ L 41, стр. 20; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 4, стр. 149) с цел регулиране на управляващите дружества и опростяване на проспектите и с Директива 2001/108/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 януари 2002 г. (ОВ L 41, стр. 35; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 4, стр. 164) по отношение на инвестициите на ПКИПЦК.

8 Съгласно член 5, параграф 2, втора алинея от Директива 85/611, изменена с Директива 2001/107, „[д]ейностите по управление на доверителни тръстове/взаимни фондове и на инвестиционните дружества включват, по смисъла на настоящата директива, функциите, посочени в приложение II, чийто списък не е изчерпателен“.

9 Посоченото приложение II изброява като част от „[ф]ункции[те]“, включени в дейността по колективно управление на портфейла“:

„— Управление на инвестициите

– Администриране:

а) правни услуги и на счетоводно управление на фонда;

- б) искане за сведения за клиентите;
- в) оценка на портфейла и определение на стойността на дяловите единици (включително данъчни декларации);
- г) контрол на спазването на подзаконовите разпоредби;
- д) поддържане на регистъра на притежателите на дялови единици;
- е) разпределение на приходите;
- ж) емисии и изкупуване на дялови единици;
- з) плащания по договора (включително изпращането на сертификати);
- и) съхранение на операциите;

– Търгуване“.

- 10 Член 5ж, параграф 1 от Директива 85/611, изменена с Директива 2001/107, въвежда възможността държавите членки да „разрешават на управляващите дружества да делегират на трети лица с оглед по-ефективното провеждане на дейностите на дружеството, осъществяването за тяхна сметка на една или повече от техните функции“, при условие че този мандат отговаря на условията, предвидени в букви а)—и) от този член 5ж, параграф 1.
- 11 Едно от тези условия, предвидено в буква в) от посочената разпоредба, е че „когато делегирането се отнася до управлението на инвестициите, мандатът може да бъде възлаган само на [предприятия,] оторизирани или регистрирани за целите на управлението на активите и обект на разумен надзор; делегирането трябва да бъде в съответствие с критериите за преразпределение на инвестициите, установявани периодично от управляващите дружества“.

Германското право

- 12 Съгласно член 4, точка 8, буква h) от Закона за данъка върху оборота (Umsatzsteuergesetz) от 26 ноември 1979 г. в редакцията му, в сила през разглеждания в главното производство период от 1999 г. до 2002 г. (наричан по-нататък „UStG“), „управлението на специални инвестиционни фондове“ е освободена доставка „съгласно Закона за инвестиционните дружества [Gesetz über Kapitalanlagegesellschaften, наричан по-нататък „KAGG“]“.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

- 13 GfBk е предприятие с предмет на дейност разпространение на информация и борсови консултации, както и предоставяне на консултации във връзка с инвестирането в ценни книжа и търговията с финансови активи.
- 14 През декември 1999 г. GfBk сключва договор с ИД, което управлява взаимен фонд като специален инвестиционен фонд съгласно KAGG. С договора GfBk се задължава да предоставя на ИД консултации „във връзка с управлението на активите на [...] фонд[а]“, както и да „следи непрекъснато активите на фонда и дава препоръки за покупката или продажбата на активи“. GfBk се задължава също така „да спазва принципа на разпределението на риска, законовите ограничения за инвестициите [...] и [...] условията за инвестиране“.

- 15 Както следва от преписката по делото, страните се уговарят възнаграждението на GfBk да се изчислява като процент от средната месечна стойност на активите на инвестиционния фонд.
- 16 В изпълнение на договора през периода от 1999 г. до 2002 г. GfBk дава на ИД по главното производство препоръки за покупка и продажба на ценни книжа по телефон, по факс и с електронни писма. ИД въвежда тези препоръки в системата си за поръчки на покупки или продажби и след като провери, че те не противоречат на някое от законовите ограничения за инвестиране от специални инвестиционни фондове, ги изпълнява, често в рамките на няколко минути след постъпването им. По този начин, макар да не преценява самостоятелно как да управлява инвестиционния фонд, ИД в крайна сметка взема окончателните решения и носи отговорност за тях. GfBk получава обратна информация за изпълнението на препоръките му и ежедневни съобщения за състава на активите на фонда.
- 17 В производството за определянето на дължимия от него данък върху оборота GfBk иска разглежданите в главното производство консултантски услуги да бъдат освободени от ДДС като възложени на външен изпълнител услуги по управление на специален инвестиционен фонд. Finanzamt не уважава това искане, тъй като счита, че предоставените от GfBk услуги не съставляват „управление на специални инвестиционни фондове“ по смисъла на член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива и следователно не може да обусловят такова освобождаване.
- 18 GfBk оспорва по съдебен ред приетите по отношение на него решения. Сезиран с „ревизионната“ жалба на GfBk, Bundesfinanzhof решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„При тълкуването на понятието „управление на специални инвестиционни фондове“ по смисъла на член 13, част Б, буква г), точка 6 от [Шеста директива] трябва ли да се приеме, че услугите на външния управител на специален инвестиционен фонд са достатъчно специфични и следователно освободени от [ДДС] само когато:

- а) той извършва дейност по управление, а не само консултантска дейност, или
- б) по естеството си услугите се различават от останалите услуги поради своя характерна особеност, релевантна за целите на предвиденото в тази разпоредба освобождаване, или
- в) той действа в изпълнение на функции, които са му делегирани съгласно член 5ж от изменената Директива 85/611/ЕИО?“.

По преюдициалния въпрос

- 19 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали и при какви условия консултантските услуги във връзка с инвестирането в прехвърлими ценни книжа, предоставени от трето лице на ИД, се обхващат от понятието „управление на специални инвестиционни фондове“ за целите на освобождаването по член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива.
- 20 В това отношение най-напред следва да се напомни, че предоставените от управител, трето лице, услуги по управление по принцип попадат в приложното поле на член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива, тъй като предвиденото в тази точка управление на специални инвестиционни фондове се определя като такова в зависимост от естеството на извършените доставки на услуги, а не в зависимост от доставчика или получателя на услугата (вж. в този смисъл Решение от 4 май 2006 г. по дело Abbey National, C-169/04, Recueil, стр. I-4027, точки 66—69).

- 21 За да бъдат обаче квалифицирани като „освободени сделки“ по смисъла на член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива, предоставените от управител, трето лице, услуги по управление трябва в общи линии да представляват едно обособено цяло и да са специфични и съществени за управлението на специалните инвестиционни фондове (вж. в този смисъл Решение по дело Abbey National, посочено по-горе, точки 70—72).
- 22 Що се отнася, по-нататък, до сделките, които са специфични за дейността на предприятията за колективно инвестиране, от член 1, параграф 2 от Директива 85/611 следва, че извършваните от ПКИПЦК сделки се състоят в колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа на капитал, привлечен чрез публично предлагане. Всъщност с капитала, предоставен от записващите дялове лица при закупуване на дяловете, ПКИПЦК съставят и управляват портфейли от прехвърлими ценни книжа за сметка на посочените лица и срещу заплащане (вж. в този смисъл Решение от 21 октомври 2004 г. по дело BBL, C-8/03, Recueil, стр. I-10157, точка 42, Решение по дело Abbey National, посочено по-горе, точка 61 и Решение от 19 юли 2012 г. по дело Deutsche Bank, C-44/11, точка 32). Освен функциите по управление на портфейл, специфични за предприятията за колективно инвестиране са и функциите по администриране на самите предприятия за колективно инвестиране като посочените в приложение II към Директива 85/611, изменена с Директива 2001/107, под заглавие „Администриране“ (вж. Решение по дело Abbey National, посочено по-горе, точка 64).
- 23 От изложеното следва, че за да се определи дали предоставените от трето лице на ИД консултантски услуги във връзка с инвестирането в прехвърлими ценни книжа се обхващат от понятието „управление на специални инвестиционни фондове“ за целите на освобождаването по член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива, следва, както сочи генералният адвокат в точки 27 и 31 от заключението си, да се установи дали предоставените от трето лице консултантски услуги във връзка с инвестирането в прехвърлими ценни книжа са тясно свързани с присъщата за ИД дейност и така изпълняват функции, специфични и съществени за управлението на специален инвестиционен фонд.
- 24 В това отношение следва да се посочи, че услуги, състоящи се в даване на ИД на препоръки за покупка и продажба на активи, са тясно свързани с присъщата на това дружество дейност, която, както беше напомнено в точка 22 от настоящото решение, се състои в колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа на капитал, привлечен чрез публично предлагане.
- 25 Обстоятелството, че услугите по консултиране и информиране не са изброени в приложение II към Директива 85/611, изменена с Директива 2001/107, не е пречка за включването им в категорията на специфичните услуги, съставляващи дейност по „управление“ на специален инвестиционен фонд по смисъла на член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива, тъй като самият член 5, параграф 2 от Директива 85/611, изменена с Директива 2001/107, подчертава, че списъкът в посоченото приложение „не е изчерпателен“.
- 26 Обстоятелството, че предоставените от трето лице услуги по консултиране и информиране не води до промяна в правното или финансовото положение на фонда, също не е пречка те да бъдат обхванати от понятието „управление“ на специален инвестиционен фонд по смисъла на член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива.
- 27 Всъщност следва да се напомни, че в точки 26, 63 и 64 от Решение по дело Abbey National, посочено по-горе, Съдът приема, че не само управлението на инвестиции, което предполага избор и прехвърляне на управляваните активи, но и услугите по администриране като изчисляване на размера на приходите и определяне на стойността на дяловете или акциите на фонда, оценка на активите, счетоводна отчетност, изготвяне на декларации за разпределяне на приходи, предоставяне на информация и документация за периодичните отчети и данъчните декларации, статистическите декларации и декларациите по ДДС, както и изготвяне на прогнози за приходите се обхващат от понятието „управление“ на специален инвестиционен

фонд. Следователно няма особено значение обстоятелството, че съответното ИД е трябвало да изпълнява препоръките на GfVк за покупка и продажба, след като провери дали те са съобразени с ограниченията за инвестиране.

- 28 Освен това текстът на член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива не изключва по принцип възможността различните услуги, съставляващи управлението на специален инвестиционен фонд, да бъдат отделени една от друга и при това да са обхванати от понятието „управление на специален инвестиционен фонд“ по смисъла на тази разпоредба и да се ползват от предвиденото в нея освобождаване дори когато се предоставят от управител, трето лице (Решение по дело Abbey National, посочено по-горе, точка 67), стига всяка от тях да изпълнява специфичните и съществени функции по управление на специален инвестиционен фонд. Както беше посочено в точка 24 от настоящото решение, дадените от трето лице на ИД препоръки за покупка и продажба на активи отговарят на това условие.
- 29 Следва също така да се посочи, че не може да се приеме — по съображения че консултантските услуги, предоставяни на физически или юридически лица, които инвестират пряко парите си в ценни книжа, се облагат с ДДС, — че включването на услугите по консултиране и информиране в категорията на специфичните услуги, съставляващи дейности по „управление“ на специален инвестиционен фонд по смисъла на член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива, нарушава принципа на данъчен неутралитет.
- 30 Всъщност следва да се напомни, че инвеститорите, които пряко влагат парите си в ценни книжа, не се облагат с ДДС и че целта на освобождаването на сделките, свързани с управлението на специални инвестиционни фондове, предвидено в член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива, е чрез изключване на разходите за ДДС да се улеснят дребните инвеститори при инвестирането в ценни книжа посредством предприятия за колективно инвестиране, за да се гарантира неутралността на общата система на ДДС, независимо дали избраната форма на инвестиране е тази на преки инвестиции в ценни книжа или на инвестиции, извършвани чрез предприятия за колективно инвестиране (вж. Решение по дело Abbey National, посочено по-горе, точка 62 и Решение от 28 юни 2007 г. по дело JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust и The Association of Investment Trust Companies, C-363/05, Сборник, стр. I-5517, точка 45).
- 31 Освен това облагането с ДДС на предоставените от трето лице консултантски услуги във връзка с инвестирането би облагодетелствало ИД, разполагащи със собствени консултанти по инвестициите, в сравнение с ИД, които решават да прибегнат до трети лица. От принципа на данъчен неутралитет обаче следва, че операторите трябва да могат да избират модела на организация, който от стриктно икономическа гледна точка им е най-удобен, без да поемат риска техните сделки да бъдат изключени от освобождаването, предвидено в член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива (Решение по дело Abbey National, посочено по-горе, точка 68).
- 32 Накрая, обстоятелството, че външният управител евентуално не е действал в изпълнение на мандат по смисъла на член 5ж от Директива 85/611, изменена с Директива 2001/107, не би могло да се отрази върху включването на услугите по консултиране и информиране, предоставени от посочения външен управител, в категорията на специфичните услуги, съставляващи дейности по „управление“ на специален инвестиционен фонд по смисъла на член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива. Вярно е, че в разглеждания в главното производство случай действащата към момента на предоставянето на консултантски услуги от GfVк редакция на Директива 85/611 не е разрешавала на управляващите дружества да делегират на трети лица своите дейности с цел по-ефективното им извършване. От постоянната съдебна практика обаче следва, че принципът на данъчен неутралитет не допуска при облагането с ДДС

да се прави разграничение между законни и незаконни сделки (вж. по-специално Решение от 11 юни 1998 г. по дело Fischer, C-283/95, Recueil, стр. I-3369, точка 21 и Определение от 7 юли 2010 г. по дело Curia, C-381/09, точки 18, 21 и 23).

- 33 Предвид изложените съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива трябва да се тълкува в смисъл, че консултантските услуги във връзка с инвестирането в прехвърлими ценни книжа, предоставени от трето лице на ИД, управител на специален инвестиционен фонд, се обхващат от понятието „управление на специални инвестиционни фондове“ за целите на освобождаването по тази разпоредба дори когато третото лице не е действало в изпълнение на мандат по смисъла на член 5ж от Директива 85/611, изменена с Директива 2001/107.

По съдебните разноски

- 34 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 13, част Б, буква г), точка 6 от Шеста директива 77/388/ЕИО на Съвета от 17 май 1977 година относно хармонизиране на законодателствата на държавите членки във връзка с данъците върху оборота — обща система на данъка върху добавената стойност: единна данъчна основа, трябва да се тълкува в смисъл, че консултантските услуги във връзка с инвестирането в прехвърлими ценни книжа, предоставени от трето лице на инвестиционно дружество, управител на специален инвестиционен фонд, се обхващат от понятието „управление на специални инвестиционни фондове“ за целите на освобождаването по посочената разпоредба дори когато третото лице не е действало в изпълнение на мандат по смисъла на член 5ж от Директива 85/611/ЕИО на Съвета от 20 декември 1985 година относно координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби относно предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа (ПКИПЦК), изменена с Директива 2001/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 януари 2002 година.

Подписи